

SERIES ALPHABETICA huius
VOLUMINIS.

A	
De Actionum cessione	952.
in successoris universales	972.
necessaria	986.
Alienatione	686.
A. R. P. q. l. G.	123.
Assurance	668. b.

C	
De Cambijs	674.
Codicillis	392.
Collatione	271.
Comodato	538.
Conductione	612.
Conditionibus	344.
Conubijs iure	69. 75.
Constitutionibus P. P.	45.
Contradijs innominatis	650.
Cessione actionu	952. 972.
.	986.
Civitatjs mutuo	500.

D	
De Decretis	45.
Delegatione	910.
Deposito	550.
Denunciatioe litis	636.
Divisionibus iuris	i.
Dominio	123.

E	
De Errore	778.
Evidentijs	626.
Excussiois Except.	924.

F	
De Fidei	704.

I	
De Institutione Heredu	309.
Inventario	412.
Integri restitutioe	808.
iuris divisionibus	i.
iure conubijs	75.
restitutiois	428.
retentionis	884.
innominatis g. libijs	650.

L	
De Legitimatione	83.
Legitima	237.
Locatione	612.
Legibus	17.
litis denunciatioe	636.

M	
De Matera tutela	98.
Metus restitutioe	632.
Monopolijs	592.
Mutuo civitatis	500.
Novatione	896.
Optione	381.

37

679.

CUM JESU NOSTRO!
DISSERTATIO JURIDICA
De
CAMBIIS

vulgò
Wechsel-und Wechselbriefen/
Quam

Adspirante clementer Divinâ Clementiâ,

Consentiente

Nobilissimo Jctorum Ordine in

Illustri Viadrinâ,

Præsidente

VIRO Amplissimo, Consultissimo, Excellentissimo

DN. PHILIPPO JACOBO WOLFFIO

J. U. D. & P. P. Præceptore atq; Evergetâ suo religioso
obſervantiæ cultu perpetim devenerando,

Publico ac placido Eruditorum Examine ven-
tilandam proponit

DANIEL FLESCHIUS Stolpa-Pomer,

A & R.

Ad diem 13. Martii, horis locoq; consuetis,

Anno Salutis recuperatæ

1 6 5 2.

Excudebat **NICOLAUS KOCH,**
Acad. Typogr.

Frankfurt/Oder

37.

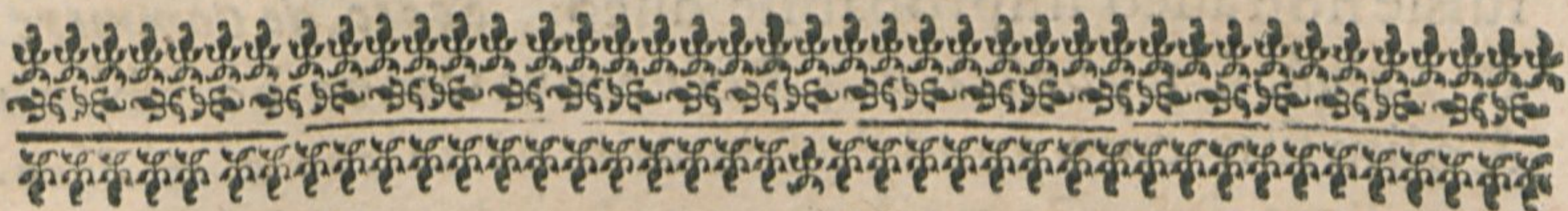
De Cambijs
Traktat/epdat.
Prabris Fabiani, Genuensis. 2.6. p. i. f. 40.
Domenico Vio. Cajetanus Cardinal. 2.6. p. i. f. 405.
F. Hieronymi de Luca. 2.6. p. i. f. 408.
Scaccia D. Camb.

Napheol D. Turry.

Joh. Jac. Gölliger ungselbst f. 1676.

Matt. Bode disp. D. Cambijs-Maryngi. 1646.

Wagners 99. ungselbst.

IN NOMINE CHRISTI.

Etsi de Cambio disputaturum intricata
 materiae difficultas facile deterrere pos-
 sit, quippe cum & Arcana Mercatorum
 de hoc negotio Placita, à quibus tamen maximè
 res addiscenda est, & Scriptorum, qui extero Fo-
 ro omnia, quæ de eo annotarunt, accommodas-
 se leguntur, obscuritas eam oppidò abstrusam
 reddant, ipsomet ex aliis ita conqverente Sigis-
 mundo Scaccia *de Commere. & Camb. § 1. quæst.*
1. 18. & seq. Nolui tamen à proposito deflecte-
 re, sed collectis & decerptis nonnullorum, qui
 ex professo de hoc ipso tractatus emisserunt, flo-
 ribus, Academici Exercitii gratiâ, & ad tentan-
 das ingenii vires, seqventes conscripsi Theses;
 quas tantò magis æquum & benevolum Tuto-
 rem & Censorem inventuras confido, quantò
 certius est, humanum esse labi, & laudabile in
 magnis voluisse aliquid. DEUS interea veri-
 tatis, quod veritas habet, mihi suggerat!

THESIS I.

Operæ autem præcium arbitror, dum & aliàs rei
 Tractatio præmitti solet, voces, quæ in hâc mate-
 riâ occurrunt, paucis explicare. & ut ab ipso Cam-
 bio ordiar, illud in purioris Latinitatis seculo, ignotum
 fuisse

fuisse non ad eò improbableè duco. *Scacc. de commerc. & Camb. §. 1. quest. 3. n. 4.* Receptum tamen hodiè imò & olim fuit, cum apud Priscianum *lib. 10. cap. 2. & librorum Feudalium Compilatores, lib. 1. tit. 22. & tit. 4. §. 2.* reperiatur, idemq; denotat quod permutatio. Germanicè ein Wechsel & nobis hæc illa, quæ est pecuniæ cum pecuniâ. Inde Campsor dicitur is, qui accipit pecuniam Cambio, vel qui acceptam pecuniam aliâ permutat pecuniâ, Talis & Collybista nominatur à Collybo, mercede, german: Aufgeld quæ pro ista permutatione datur. Item & Trapezita, Venditor argenti *l. 12. §. final. C. de cohortal. lib. 12.* Numularius, *l. 7. §. 2. ff. de positi l. 39. ff. de solut. & liber. l. 47. §. fin. ff. de Pact.* Argentarius, *l. 52. §. 5. ff. pro Socio.* Mensularius, *l. 24. §. 2. de bon. Auct. jud. Possid.* Argentariæ Mensæ Exercitor *l. 4. ff. de edend.* Monetarius *l. 7. C. de Murilegul. & Monet. lib. 11. & l. 6. C. de dignitat. lib. 12.* *Scacc. d. l. quest. 3. n. 8. & seqq.* Campsuarius contra ille, qui dat Cambio, ut alibi recipiat. Ille seu Campsor in modernis negotiationibus dicitur Trassent, hic Remittent, mercantorio stylo & idiomate. Vid *Raphaël. de Turri Tractat. de Camb. disp. 1. quest. 1. n. 35. & seqq.* Sic in literis Cambii alia peregrina adhibentur vocabula tempus & terminum solutionis vel aliud quid denotantia, uti Vista 3. Wochen / i. e. nach dreÿen Wochen / Avso i. e. post 14. vel plures dies, sic Valuta von N. N. significat satisfactum esse à Campsuario, Stelß à Conto significat computum, quem Mercatores inter se habent. Prout talia ex Literis Cambii & germanicis Notariorum libellis addisci possunt.

II. His præmissis, describo Cambium, quod sit Conventio ultrò citròq; obligatoria dandi reddendiq; pecuniam, quæ consensu, re, & pretio, perficitur.

III. Ge-

III. Genus definiti est *Conventio* ultrò citròq; obligatoria, quæ est duorum pluriumve *Consensus* in idem dandi vel faciendi, ut eam ex *l. 1. §. 3. ff. de Pact.* *Corvinus in Jurisprud. Romanâ Fulteji contractâ lib. 1. cap. 27.* definit: Quemadmodum autem *Consensus* (vocab: generaliter sumpto) in omnibus requiritur contractibus *l. 1. §. conventionis ff. de pact. l. obligationum substantia ff. de oblig. & Act.* Ita & in *Cambio* consensus contrahentium omninò necessarius est. Deficiente enim illo prorsus subsistere nequit. Tacitus tamen hîc *Consensus* minimè sufficit, nec pura ac simplex taciturnitas pro consensu habetur, nisi extrinsecum aliquod *admiculum* accedat, veluti receptio literarum, seu *Epistolæ*, quod est necessarium omninò ad *Effectum*, ut dicatur tacitè resultare consensus ut monet *ex Fabro Bachov. in Comment. ad §. sed si Pater, instit. quibus mod. jus Patr. potest. solv.* Quia regula: quâ tacens pro consentiente habetur valet tantùm in actibus judicialibus non verò in extrajudicialibus, probante *Carpzovio lib. 6. respons. 101. n. 16.* Differentia in reliquis continetur verbis. Etsi autem alii per *emptionem* & *venditionem*, uti *Scaccia* & alii ab eo allegati d. l. alii per *locationem*, alii per *mutuum*, alii per *contractum innominatum* definiant *Cambium*; nullum tamen horum est, sed potius speciale negotium.

IV. *Venditio* inde non est, quia *Cambium* solo consensu non perficitur, sed requiritur ad id consensus, res & pretium. Nec *locatio* cum in *Cambio* pecuniarum transferatur dominium, contra naturam *locationis*, quæ usum rei, non dominium tradit. A *mutuo* æque multum differt, illud enim rei interventu tantùm contrahitur & generaliter in iis rebus consistit, quæ pon-

A 3 dere

dere, numero, mensurâve constant *pr. Instit. quibus mod. re Contrab. oblig. l. 1. §. 2. & l. 2. §. ff. de oblig. & Action.* In Cambio autem ex parte dantis non semper pecuniæ interventus exigitur, sed habitâ fide celebrari illud docet *Raph. de Turri d. Disp. 1. quest. 5. n. 9.* Est & hoc alienum à natura mutui, quod in Cambio ordinario non tantundem sed minus restituatur, dum moneta pro aliâ æstimatur, & industria, labor & sollicitudo Campforis, quam in numismatum varietate impendit, lucellum aliquod exspectat. Deinde mutuum est contractus *νόμισμα*, debitoris tantum gratiâ initus, Cambium autem utriusq; & potissimum illius causâ, qui dat Cambio, celebratur. Resultat etiam non levis altercatio an Cambium inter contractus innominatos referri possit? Et cum negantium rationes mihi fortiores & magis prægnantes videantur, iisdem meum calculum adjicio. Habet namq; Cambium certum & specificum Nomen, actionem certam & cognominem producit, prænitentiamq; excludit, quæ tamen in innominatis contractibus licita est *l. 5. in princ. §. 1. ff. de condict. caus. d. it. caus. non secut.* Nec inde innominatus efficitur, quod à legibus illi nullum speciale nomen impostum, id enim oppidò falsum arbitror, dum tot seculis approbata consuetudo & solidum nomen & cognominem actionem ei tribuerit, licet Justinianeis legibus incognitus habeatur, ut pluribus probat *Raphaet de Turri disp. 1. quest. 10. per tot.* Ubi ad Contraria respondet. *Scacc. S. 1. quest. 4. n. 17.*

V. Divisiones Cambii multiplices sunt: aliud purum, aliud impurum: aliud licitum, aliud illicitum: aliud ficcum, aliud reale: illud injustum pleriq; dicunt, hoc non æqvè. Notabilis autem distinctio est
à cau-

à causâ efficiente petita, quod Cambium aliud sit publicum, quod à Campforibus publicis & solenniter constitutis, quales in plerisque celebrioribus Emporiis habentur, exercetur. Aliud privatum, quod indifferenter Mercatores celebrant. A causâ Formali: aliud manuale s. minutum, cum eodem in loco majoris pretii nummis acceptis, numuli seu minutiores nummi redantur. Dominic: Soto de *just. & jur. lib. 6. quest. 8. artic. 7. & quest. 9. artic. unic.* Aliud per literas, quod & trajectitium s. translatitium à nonnullis appellatur, quo pecuniam Campfor uno in loco acceptam in alio solvit virtute sc. Literarum traditarum dictus Soto *d. lit. 6. qv. 8. artic. 2.*

VI. Finis contractus nostri *primarius*, est commodum publicum: Respublica enim benè constituta propter necessarium usum illo carere nequit *Carpz. lib. 2. Resp. 92. n. 18. Berlich. part. 1. concl. 64. n. 14. & secundarius* ipsorum mercatorum lucrum, quod ipsi ex numismatum commutatione sperant.

VII. Causa efficiens *remota*, est jus Gentium; Jus Gentium autem dicitur illud, quod apud omnes gentes observatur §. *Jus autem Instit. de jur. natur. Gent. & Civil.* Jam verò Cambium in omnibus Regnis & Provinciis, imò in toto terrarum orbe exercetur, veluti Reipublicæ & hominum commerciis necessarium. *Propinquior* sunt contrahentes, quales omnes sunt qui non prohibentur vel naturâ, ut Infans §. *Pupillus 9. Instit. de inutil. stipulat. l. in negotiis ff. de Reg. jur. furiosi l. 5. de Reg. jur.* & furioso similes, mente capti, fatui. Vel *lege*, ut pupilli, sine Tutorum autoritate, siq; conditionem non faciant meliorem *l. 5. ff. de autor. Tutor. l. 28. ff. de pactis.* Minores Curatorem habentes, sine eo
uti

uti nihil, ita nec Cambio pecuniam alienare possunt.
l. 3. C. de in integrum restit. Non habentes licitè Cambiunt.
l. 101. de verb. Oblig. l. 43. de Oblig. & action. Salvo tamen
restitutionis auxilio. Uti hæc ex generali habilitate vel
inhabilitate personarum ad contrahendum satis clara
sunt.

VIII. Hoc magis speciale est, quod & illi, qui Mer-
catores nec sunt nec esse possunt, Contractum hunc, qui
potissimum Mercatoribus competere videtur, celebrare
valeant. Etsi namq; Clerici *cap. Canonum 14. quest. 4.*
armatæ militiæ milites *l. un. C. negot. ne milit. l. 15. C. de
re milit. l. 12.* Nobiliores & patrimonio ditiores, mer-
cimonium exercere prohibeantur *l. 3. C. de commerc.
& mercat.* quin tamen Cambia licitè contrahant, præ-
sertim si rarius & proprii usus gratiâ fiat, non dubito.

IX. Fœminas autem Cambium exercere posse
verum iudicis argumt *l. 1. C. de edend. & aliàs mulieres ne-
gotiari & mercari valent l. 32. §. 4. ff. de auro & argent.
legat. l. 7. §. 1. ff. de Institut. action.* Hinc & in foro Saxo-
nico mulieri mercatrici respectu mercaturæ contrahere
& sine curatore permisum tradunt *Carpz. in Jurispr.
forensi part. 2. Const. 15. defm. 16. n. 7. & seqq. Berluch. part.
2. conclus. 17. n. 92.*

X. Procutatori seu Institori Speciale habenti man-
datum pecuniam Cambio dare vel accipere licitum esse
nemo facilè negabit. An autem generaliter constitutus,
talem contractum justè celebret, controversum videtur?
Et quidem si simplex tantum mandatum generale habu-
erit (meritò enim hæc distinctio & jure civili nota & usi-
tata defenditur. *Rauchbar. part. 1. Quest. 2. n. 20. & alle-
gati ab Hilligero lib. 18. cap. 12. lit. bb. & lib. 4. cap. 15. lit. D.*)
Cambire non poterit, dum pecunia in Cambio aliena-
tur

tur l. 63. ff. de procur. nisi constituens solitus fuerit pecuniam Cambio capere, & nisi ex loci consuetudine ita obtinuerit, uti hanc limitationem addit *Raphael de Turri disput. 1. quest. 15.* si verò mandatum cum libera ipsi fuerit datum, tum & cambiendi facultatem accepisse rectè dicitur *argum. leg. 58. ff. de procur.*

XI. Et quia ad complendum hunc Contractum regulariter quatuor requiruntur personæ, dans, accipiens, & solutionem alibi procurans, deinde recipiens, liberans & solvens, & demum exigens pecunias, apparet & has posteriores ad efficientem Cambii esse referendas, quæquam interdum & ipse dans, in loco destinato, pecunias Campsorias exigat, & imò posteriores hæc ad complementum potius, quam ad substantiam contractus pertineant. *Raphael de Turri disput. 1. quest. 15.*

XII. Materia seu Objectum Cambii sunt pecuniæ seu numismata, in hujus etenim tantum permutatione occupati sunt Campsores, qui & certam ad hunc usum semper destinata possident, quæ commodè ad immobilia bona refertur *arg. l. 17. §. 7. de Action. Empt. l. 35. §. 3. ff. de hered. Instituen.* ut talis mercator in puncto satisfactionis vigore l. 15. ff. de his qui satisd. pro immobilium possessore sit habendus, quomodo & aliàs tabernam mercibus pretiosis plenam tenent, à satisfactione liberatur, per tradita *Berlichu part. 2. decis. 292. & Carpzov. part. 1. const. 5. defn. 29.* Hæc autem pecunia in Cambio intervenit tanquam res s. merx, cujus appellatione regulariter pecunia continetur, ut probat *Straccha de mercatur. part. 1. n. 75.* quo respectu etiam vendibilis s. deducibilis est, ut pluribus demonstrat *Scacc. §. 1. quest. 4. n. 21. & seqq.* Cui etiam in Terminis adstipulatur *Carpzov. lib. 2. resp. 92. n. 9. in fin.* Et tanquam pretium,

B

tium,

tium. In quo publica æstimatio & Taxatio obser-
vanda.

XIII. Forma autem Cambii nostri realis consistit
in eo, ut pecunia certa, in eodem, vel diverso loco, vi-
gore literarum, quæ desuper conficiuntur, restituenda
curetur; Et hîc distingvi debet perfectio Contractus
ab ejusdem implemento. Illa adest, quamprimum
Cambior vel acceptâ pecuniâ, vel habitâ de eâ fide Camp-
suario, datis literis restitutionem promisit. Implemen-
tum demùm supervenit, cum ab acceptante promissa
pecunia restituitur.

XIV. Quia itaq; literæ Cambii ad ejus æquè per-
tinent formam, de illis quoq; quædam annotanda sunt.
Ad quarum considerationem antequam progrediamur,
prius notandum, quod præterea etiam aliis literis utan-
tur Mercatores, quales sunt literæ Advisii, quas Merca-
tores conficiunt ad eundem, cui fit tracta, eumq; præ-
admonent de consignatione literarum Cambii sibi faci-
endâ, & distinctius instruunt de peragendis. Harum
literarum formulam vid, apud *Seacciam* §. 1. *quest. 5. n.*
77. & 78.

XV. Describuntur illæ hunc in modum: quod
sint laconicum quoddam documenti privati genus vel
brevis quædam & compendiosa, trium vel quatuor ad-
summum versuum, oratio subscripta, pro debitore Cam-
bii, continens formaliter mandatum consecutivum
Cambii, de quo in ea datum illi, ad quem dirigitur tra-
cta de solvendis pecuniis in loco destinatæ solutionis.

XVI. Materia eadem est cum Cambio ipso; con-
tenta verò in illis hæc sunt: Exterius inscribitur, quod
interius explicatur. Exterius duo continet, Nomen
ejus, ad quem literæ illæ destinantur, & locum, ad quem
eædem

eadem diriguntur. Intus verò (1.) Tituli seu rubricæ, & in Capite ipsarum] annotatur unica linea, & textura verborum diei datæ, dictarum literarum, item summa pecuniarum, quæ vigore Cambii solvendæ sunt, & locus, in quo datæ fuerunt; (2.) Post Titulum sequitur à capite series ipsarum literarum (1.) quidem Mandatum de solvendo summam, de qua in Cambio expresso tempore solutionis. (2.) Subditur iterum summa solvenda, & quidem ad tollendas fraudes, non notis numerabilibus designata, sed per extensum expressa (3.) Idem nomen ejus, cui fieri debet solutio. (4) Causa, ob quam mandatur solutio, quæ semper eadem est, ex Cambio scilicet (5) pretium, quo Cambium illud celebratum est, in quo tamen mira varietas. (6.) Nomen ejus quo cum fuit celebratus contractus Cambii. (7.) Licet non semper sed frequentissimè aliud mandatum, quo sc. modo is, qui amplecturus est dictas literas, de per eum solutis sibi satis faciendum sit. Tandem ipsius datoris literarum subscriptio.

XVII. Formale requisitum literarum Cambii est mandatum executivum, sine quo literæ non subsistunt, ideoque de ipsarum substantia est *arg. l. 82. ff. de contr. empti. Raphael. de Turri disput. 2. quæst. 3. n. 15. 16. Et seqq.* An autem invalidæ reddantur literæ, si mensis vel dies non adjectus fuerit? Et cum non sint de substantia aut solennitate actus: idcirco ipsum actum non vitiat omisio *arg. l. 1. in princ. C. de re uxor. act.* Dies enim & mensis, in eum saltem finem adjiciuntur, ut rei gestæ veritas probetur *arg. l. 5. C. de Transact.* Quamvis igitur scribens literas in adsignatione diei vel mensis erraverit, nihilominus in loco transcripto, pecunia solvi debet. Quandoquidem sufficit, evidentiam rei aliquo modo ostendere, erroremque detegere. Detecto autem errore, de-

bet attendi veritas, quæ gestorum erroribus, vitiari neis-
tiqvam potest *Baldus vol. 5. consil. 397. n. 1.* & mens potiu-
contrahentium inspicienda est; jam verò regulariter ta-
lis præsumitur mens contrahentium, qvallis naturæ
contractus congruit. *Baldus in l. si repetendi n. 2. C. de
Condict. ob causam Aretim. in l. qui duos Col. 2. ff. de vulgar.
Substit. Et in l. clam, §. possidere, §. qui ad mundinas, Col. ult.
ff. de acquir. possess. Scacc in Tractat. de judic. caus. lib. 2.
cap. 9. n. 1369.*

XVIII. Præsentantur literæ per ipsum Campsua-
rium, vel per illum, cui fit remissa, eidem, cui fit tracta,
qui eas acceptat, vel non. Si eas acceptat, tunc ex hâc
acceptatione contingit nulla novatio, nec delegatio,
nec liberatio datoris literarum; sed plena probatio ea-
rum Obligationum vel Exceptionum, quæ oriuntur ex
traditione vel exceptione literarum, qvallis probatio eti-
am resultat ex directione scripturæ, quæ fit in libris mer-
catorum, de quibus vid *Bald. Consil. 150. Et 152. vol. 3.*

XIX. Sed si ille, cui literæ præsentantur, promisit
solvere, & præsentans plenam fidem ei adhibuerit, quod
in dubio videtur fecisse, si apud eum literas dimisit, tali
casu dator itidem non liberatur, quia simplex promissio
ad delegationem non sufficit; Et obtinet hæc consvetu-
do inter Mercatores, quâ acceptante literas Cambii non
solvente præsentator regredi potest adversus scriptorem
literarum; tutius tamē aget præsentator, si acceptator eas
quidē acceperit, sed veniente die non solverit, ut proteste-
tur, quo is extra culpam esse possit, cum protestatio utilis-
simum sit juris remedium, quo regulariter jus nostrum,
quod aliàs læderetur, censervamus *l. probare de 20 §. 1 ff. de
acquir. hered. Carpzov. lib. 4. resp. 32. n. 12.* Dummodo
non contra formam solennem negotii adjiciatur *C. Sol-
licitudinem de Appell. Carpzov. lib. 3. resp. 77. n. 5.*

XX. Ori-

XX. Oritur ex Cambiactio Cambii, quæ Effectus loco est, utrinq; directa, & datur (i.) Campsuario contra datorem literarum, non solum ad sortem in literis Cambii expressam, sed etiam ad interesse ob non factam solutionem, loco & tempore determinato *arg. l. 1. ff. de eo qui cert. loc. l. arbitraria ff. eod.* Quod licet à Prætoris sive Judicis arbitrio pendeat, non tamen legitimum usurarum modum excedat, si potissimum circumstantiæ Temporis & locorum majoris itidem vel minoris indigentia pecuniarum suffragantur. Contra & hæc ipsa actio datur Campsori, si Campsuarius fidem habitam datione pecuniæ non liberet, ita ut & tunc ex morâ interesse peti possit *argum. l. 8. ff. de eo q. cert. loc.*

XXI. Ex alio autem negotio, nempe mandato, competit Acceptanti actio contra Campforem, & huic itidem contra illum.

XXII. Ad effectum etiam Cambii pertinet, quod literæ paratam mereantur in foro executionem *Berlich. part. 1. concl. 80. n. 78.* Ac is, qui pecuniam ad Cambium dedit, omnibus Creditoribus præferatur *Berlich. dicta p. 1. Conc. 64. n. 14.* Item, quod literæ solummodo valeant usq; ad futuras nundinas, quibus si non sequatur realis solutio, elevatur protestum, atq; id unâ cum literis Cambii præsentator ad Remittentem mittit; ut jus agendi contra tractantem s. datorem literarum Cambii maneat salvum *Carpz. lib. 2. Resp. 92. n. 17.*

XXIII. Ad Effectum quoq; refertur, quod literis Cambii ab eo, cui directæ fuerunt, acceptatis, Campsor illas revocare nequeat. Etsi enim ille solvens, vi mandati, scribenti obligetur, mandatum autem re integrâ licitè revocetur §. 9. *Inst. mandat.* Tamen quia acceptatis literis constitutum celebratum videtur; Factum

debitoris non debet excusare constituentem *l. 27. ff. de
Constit. pecun.*

XXIV. Adjuncta Cambii sunt bona fides, quæ
in Contractibus mercatorum exuberare debet *Boer. de-
cis. 215.* Cambium autem esse contractum bonæ fidei Au-
toritate *Benev. Straccha de Mercat. part. 2. n. 10. Et Carpz.
lib. 2. Resp. 92. n. 13.* multorumq; aliorum asserimus, quia
magnam convenientiam habet cum permutacione *Gro-
tius de jure bell. & pac. lib. 2. cap. 12. n. 3. in med. Albus. in
dicæol. lib. 1. cap. 87. n. 28. & seqq.* aliisq; bonæ fidei con-
tractibus, uti ex supra dictis plus satis patet. Jam verò
omnes contractus debent judicari secundum naturam
eorum, quibus magis assimilantur, saltem quoad ea, quæ
respiciunt effectum conventionis, ut docet *Mantica de
sacis. & ambig. convent. lib. 24. tit. 9. n. 19.* Ergo & Cam-
bium erit bonæ fidei contractus. Et exinde contrahen-
tes Cambium tenentur iudicis arbitrio de eo, quod ex
bono & æquo præstari oportet, licet de eo non conve-
nerint. DD communiter in §. *actionum inst. de action.*
Deniquè, quia communiter receptum, ut in foro mer-
catorum æquitas præcipuè attendatur; ac ex bono &
æquo causæ dirimendæ sint *l. si fidejussor 29. §. quædam
4. l. quintus Mutius ff. mandati. Baldus volum. 5. consil. 466.
n. 4 & ex eo Straccha de mercat. part. ult. quomodo in caus.
mercat. proced. n. 1.* ubi multos citat. Ratio rationis est,
quia Æquitas naturalis optima contractuum interpre-
s est *l. si socius pro filio ff. pro soc. Baldus vol. 1. consil. 434. cir-
ca fin.*

XXV. Non inconcinnè hic quæritur: An
Cambium injustitiam in se contineat? Affirmativam
quamvis multi magno nisu defendere attentent sen-
tentiam, negativam tamen nostram faciemus. Ante o-
mnia

omnia autem præsupponendum esse arbitramur, ut sc. iste contractus secundum laudata in præcedentibus requisita, ritè & rectè celebretur; aliàs si immodicis usuris oneretur, abusum ejus omninò improbamus cum multis. Justitia namq; Cambii in foro exteriori in duobus consistit (1.) in Æqualitate, hæc verò in interesse, damno, labore, expensis, periculo, copiâ vel inopiâ monetæ, & sic in majori vel minori valore. (2.) In observati one formæ, tradita â lege positivâ vel probata consuetudine, quæ si non observetur, tunc contractus fit illicitus *Scac. de commerc. & Camb. §. 1. quest. 5. n. 100. qvi pluribus hæc de re agit.*

XXVI. Ad Cambii adjuncta pertinet etiam Præstatio periculi, quæ regulariter ad Campsorem spectat. *Carpzov. in Jurisprud. forens. part. 2. constit. 26. def. 13.* Si tamen quis in transcribendâ pecuniâ literas in itinere amiserit, poterit cautione præstitâ de indemnitate Argentarii sive Mensularii, si fortè ab alio istæ literæ reperiantur, & super iis solutio in loco transcripto præmaturè fiat, creditor transpositam pecuniam ab Argentario rescribere ac repetere *Gail. lib. 2. observ. 37. n. 8.* Si verò ipse Campsor foro cedat, tum si ille, ad quem literæ fuerunt directæ, illas acceptavit, vel tacitè tantum recipiendo nec contradicendo, ad solutionem omninò tenebitur *argum. l. 13. Cod. de non numer. pec. l. 9. ff. de negot. gest.* Si non acceptavit, securus etiam erit. *Johan. Baptist. SchwarzenThaler de Stipulat. Tit. de Lit. Camb. n. 81.*

XXVII. Circa hanc periculi præstationem, iste Casus decisionem quoq; meretur: Cajus numerat Hamburgi Sempronio Campsori mille Imperiales, qui conscriptis protinus literis detractâ provisione suâ, eos No-
rin-

Ninbergæ à Titio reddendos Mævio constituit. Cæjus acceptas literas, uti consuetudo obtinuit, includit Epistolæ, quam vocant de Aviso (de quâ supra in §. 14.) Mævio directæ, ut dictos mille Imperiales exigat, eamve in publici tabellionis ædibus deponit, ut Norinbergam deferantur. Intercipitur Epistola ab ignoto, qui simulato Mævii nomine mille Imperiales à Titio repetit. Cæjus ignorans literas à Titio esse solutas, admonitus à Mævio se nullas habuisse Cambii literas, mittit huic secundas. Mævius acceptis secundis literis, compellit Titium de solutione, qui respondet, se jamdudum solvisse. Quæritur quisnam horum in culpa sit & damnum præstare teneatur? Et Titium duntaxat in culpâ esse patet ex hoc fundamento. (1.) Quia mandati fines excessit & falso creditori solvit; jam verò qui alii quam vero Creditori solvit nunquam liberatur *arg. l. si ego 24. ff. de negot. gest. & l. cum quis 38. §. 1. ff. de solut.* (2.) Quia utile Sempronii negotium minimè gesit, nec eâ usus fuit diligentia, quam in propriâ forsitan re adhibuisset; Cum enim Mercatores sint industrii, adq; rem attentissimi, ac sciunt aut scire debeant, hujusmodi casu, ut ad alienas literas perveniant manus, haud rarò evenire, debebat gnaviter inquisivisse, numiste qui offerebat literas, verus esset Mævius, quod cum socorditer neglexerit, meritò ipsi adscribitur culpa, meritasq; luit negligentia pœnas. Nam qui decipi se patitur, cum illud industriâ suâ prævertere potuerit, suâ hoc acceptum ferat socordia; Is siquidem non meretur beneficium legis, qui ipse sibi volens necessitatem imposuit *l. 7. §. 1. ff. qui Satvd. coguntur.* Nec obstat, quod peregre adveniens asserensque se Procuratorem, & docens de mandato debeat admitti ac recipi, quâvis non doceat de Identitate personæ

Baldus

682.

Baldus in l. 22. sub. n. 5. in fin. Mandatum namq; ad exigendum pecunias, longi majoris est præjudicii, damniq; minus reparabilis, quàm mandatum ad literas. Icircò cautius in illius, quàm hujus admisione est procedendum *Scacc. §. 2. glosf. 5. n. 347.*

XXVIII. Nec alienam ab Adjunctis Cambii arbitror hanc esse quæstionem: An scilicet lex commissoria locum in Cambio habeat, ut si creditori meo darem pignus cum pacto, ut si in exitu primi anni non solvero, ego ipsi obligatus essem ad Cambia & eorum damna; si verò promissis non starem, quæritur, an pignus cadat in commissum, ita ut Creditor illud pro libitu alienare possit? Quod affirmat *Curtius Junior consil. 132. n. 4.* Ego tamen interesse puto, An pactum tale sit legis commissoriæ, quod hic minimè locum habeat, an verò sit de vendendo, ut ex eo, ratione interesse satisfieri possit, & tunc venditio locum habeat, ut tamen debitor residuum exigere possit qui debitor ab interesse liberabitur, si denuò data distrahendi potestate, se in pecunia numerata satisfacere non posse rescripserit.

XXIX. Affinia Cambio varia contractuum sunt genera, puta Emptionem, locationem, mutuum, innominatum contractum, do ut des, vel facio ut des; potissimum verò Recambium, quando scilicet creditor, facultate à debitore datâ, in casum non factæ solutionis, ab alio accipit, eumq; ad eundem debitorem remittit, cum quo debitore, ob alibi petitam pecuniam, & inde exsolutum interesse Recambiatur dicitur. Pro quo illustrando, hunc Casum apponere lubet: Ego sum creditor tui in centum Imperiales ex causâ Cambii, cum facultate, ut te non solvente possim eandem summam accipere ad Cambium & Recambium, eamve trahere in te-
C ipsum

ipsum, donec mihi satisfactum sit; Et quia tu non solvis, ego eandem accipio summam Cambio, à Titio, literasq; facio Cambii, quibus mando tibi, ut eam summam solvas ipsi Titio; Tu verò, quia non solvis, literæ Cambii redeunt cum protestatione, quas ut solvam, accipio Cambio eandem summam, unâ cum interesse Cambii, & similiter tibi, ut solvas, scribo, ac quoniam non solvis, literæq; cum protestatione redeunt, ego contrahono novum debitum Cambii, ut solvam præcedens, & sic deinceps: Hæc dicuntur Recambia, quia in eis lucrum seu interesse Cambii, semper convertitur in capitale, augendo creditum contra eundem debitorem *Scacc. de commerc. & Camb. §. 1. quest. 5. n. 38. & seqq.* de quo Recambio vid. prolixè differentem *Raphaëlem de Turri di. 3. per tot.*

XXX. Contraria Cambii sunt illa, quæ & aliis Conventionibus obstant, ut (1.) Dolus, qui si contractui causam dederit, Contractus est ipso jure nullus *l. eleganter ff. de dolo. l. 1. §. ult. ff. de pos.* In pretii circumventionem, an beneficio *l. 2. C. de rescindend. vendit.* læsus uti possit, non absurdè inquiritur? Quod affirmatur, si cum primis enormis sit læsio ultrâ dimidium *Scacc. de Commerc. & Camb. §. 1. quest. 7. part. 2. ampliat. 10. n. 2. & in Tract. de Judic. causar. lib. 1. c. 50. n. 10.* Ubi etiam docet, quod deceptus seu læsus agendo ad rescissionem debeat alternativum concipere libellum, petendo scilicet rescissionem contractus, vel id quod deest ad lædentis electionem. (2.) Metus, qui scilicet cadit in constantem Virum, quem iudex arbitrabitur, & coactio, quæ consensui planè obstat *tot. tit. ff. & Cod. quod metus causa* & propterea à nullo privato, aliquis licitè cogi potest ad celebrandum Cambia; sed an à Principe seu Magistratu supremo? Videtur
tur

tur quod sic, quia coacta voluntas etiam est voluntas *l. si mulier 21. §. si metu 5. ff. de eo quod metus causa*; Veriorē tamen esse negativam sententiam, hisce probari potest rationibus: quia tam jure Cæsareo *l. nemo exterius 9. c. de juda. §. cæticol.* quàm Pontificio *C. 2. junctâ glosf. X. de jure jur.* regulariter ad contrahendum nemo potest cogi, quod omninò etiam in Cambio nostro obtinet; nisi creditores Cambiorum contra justitiam agant, quando ingentem summam alicujus monetæ, ex alienis pecuniis in loco publico sibi comparant, ut non solum illis distrahendis, opulentiùs lucrum sibi creent, sed ut adstringant debitores, & opus habentes, in dicto loco, dictâ monetâ gravioribus & durioribus conditionibus, eam sibi comparare, & ab iis consequi, quandoquidem debitores tenentur in Terminò præfixo omnibus creditoribus satisfacere; Vel si nonnulli ex prædictis, qui sibi ejusmodi certum genus monetæ paraverunt, præterea quoq; invicem conveniant, ne distrahantur, vel aliter Cambia contrahantur, nisi tali vel tali pretio, pro tali ac tali loco. Hic namq; mos, quoniam vergit in perniciem privatorum, omninò potest Magistratus prædictos etiam invitos, ad dictas conspirationes dissolvendas, cogere, ut Cambia justis pretiis & conditionibus, fide bonâ, & more mercatorum usitato, celebrent *argum. l. annonam 6. ff. de extraord. Crimin.* Imò dicuntur tali casu monopolium committere *l. un. C. de Monopol.* quod tanquam contra publicam utilitatem justitiamq; meritò damnatur *Carpz. lib. . resp. 42. n. 1. (3.)* Error, non tamen omnis; Error enim generaliter in causâ contractum minimè vitiat *Donell. lib. 4. cap. 19. lit. A §. ibi Hilig.* Et stipulatio sine causâ ipso jure valet *l. 2. ff. de doli excepti.* Ut ita non liceat impugnare contractum, ex defectu

fectu consensus sed erit succurrendum aliis juris reme-
diis vel actione in factum, vel demum condictione se-
cundum factorum contingentiam. Error Nominis iti-
dem non vitiat contractum, *l. si in nomine 22. ff. de U. O.*
modò de corpore & re ipsa constet. Si verò Error con-
sistat circa substantiam ipsam, rei in Cambium deductæ,
tunc excludendo consensum, vitiat Cambium.

2 XXXI. An autem exceptio non numeratæ pecu-
niæ in Cambio locum habeat, ferram trahunt DD? Ne-
gantibus ad stipulor, non tam quod hæc Exceptio sit de
apicibus juris quod absurdum; quàm quod Mercato-
rum maximè interfit, pecuniam habere in promptu,
nec mercimonia impedienda his aliisq; effugiis. *Card.*
d. lib. 2. resp. 92. per tot. Hinc nec excussionis vel ordinis
beneficium Campsoribus competere *argum. Novell. 4ta*
cap. ult. § final. communiter probant. *Berlich, parte 2da*
Conclus. 24. n. 45. & seqq. ibiq; ab eo allegati, qui u-
nanimiter hoc Excussionis beneficium inter Mercato-
res locum non habere, affirmant.

Sed hæc sufficient in perplexâ & spinosâ
Cambiorum materiâ, precariò quasi ex obscu-
ris DD. traditionibus transumpsisse & anno-
tasse: Dabit ætas aliquando maturior meliora,
si DEUS illam; Cui sit Laus, honor, &
Gloria interminis, seculorum
Terminis,

F I N I S.

Ad

Ad Eximium & Eruditissimum

Dn. RESPONDENTEM, Consalinum
ac Contubernalem suum exo-
ptatissimum.

Narrant armigeri Jovis ministri
Pullos alitis æmulari ab annis
Primis usq; parentium volatus,
Et vires tentues periclitari:
Sic *Tu* non sine laude quæ facultas
Sit cognoscere virium tuarum
Conaris, *peramande amice FLESCI,*
Et vestigia trita *Patris* olim
Gnavo quæ pede sunt legis colendi,
Nostro tempore Stolpa quem vetusta
Summis laudibus evehit sub axem.
Disceptandam etenim tibi molesto
Sumis materiam labore plenam,
CambI discutienda nempè *jura*
Multis nubibus implicata jura,
De quæis nil meminere, quæ sacratus
Quondam in corpore *jura corpulento*
Suos scribere jusit Imperator.
Nec est postea idoneus repertus
Qui *jura* enucleasset ista *CâmbI,*
Quamvis Ingeniis sit expeditis

C 3

Ætas

Ætas nostra referta copiosis.
Mercatoria scilicet taberna
Vendicat jura tota sibi Cambi.
Atq; in hac variatur usus ejus.
Hinc scientia recta Cambiorum
Meo judicio est petenda doctis,
His ex urbibus, indies frequentat
Quas mutatio mercium, velut sunt:
Hamburgum celebrisq; opumq; dives,
Quam præterfluit *Albisunda*, densis
Multam fluctibus exspuens arenam:
Norinberga opulenta, *Lipsiensis*
Urbs tectis decoratior superbis,
Ut & *Vindelicis* potens in arvis
Clara Augusta, potentiorqve cunctis
Fermè quas videt *Hesperus Gedanum*:
Et plures aliæ satisq; notæ:
Quas si pernumerare jam liberet,
Non hic sufficeret dies loquelæ.
Hæ *FLESCI*, genuere *Cambii* jus,
Atq; hoc tempore nutriunt foventq;
Per multis variationibusq;
Distant, vix hominis sagacioris
Ut comprehendere possit vix ullius mens.
Tu, *FLESCI*, tamen nihil hæc moraris,

Nec

Nec ullâ gravitate perpavescis,
 Hanc dum materiam cupis polire,
 Et mentis dare signa doctioris
 Orbi sedulus erudito anhelas.
 Et hæc luce quidem GREGORIANA
Qua Magni celebratur heus! Parentis
Nomen, quod redit rotæ rotatæ
Phæbeæ, facientis Orbis annos.
 Heu! quæ gaudia concitabis ipsi,
 Claram qui vicibus tribus Cathedram
 Aggressus, vice jam perinde quartâ
 Audes scandere laude cum perenni,
 Et Patri ac Patriæ parare honorem.
 Nam noctesq; diesq; per labores
 Huc sudoriferos, *Amice*, tendis.
Quî non gratuler ergò ego Parenti
De Tanto Genito Patrem æmulante
Et summis studiis eum colente?
 Maecte! sic *Juvenis* patent honorum
 Accessus Tibi! sic ad astra Cœli
 Nomen evolat loqvace famâ
 Tuum, ignobile despicitq; vulgus!
 Sic *Jovæ, Patriæ, Patriq;* charo
 Gratus non modo eris, sed ipse vestrum
 Extendes genus ad viam *Bootæ*,

Atq;

Atq; eris *Generis columna Vestri,*
Longè firmior Herculis Columnis!
Tu perge, Ingenium tuum virescet
Sero tempore, proferetq; fructus,
Quos non Tempus edax qveat vorare,
Sed quos Terminus ipse spectet Orbis!
Faxit Sancta Trias, potens Creator,
Ratum sit maneatq; quod vovemus!

JOHANNES LAURENTII V. S.
Jurium Studiosus.

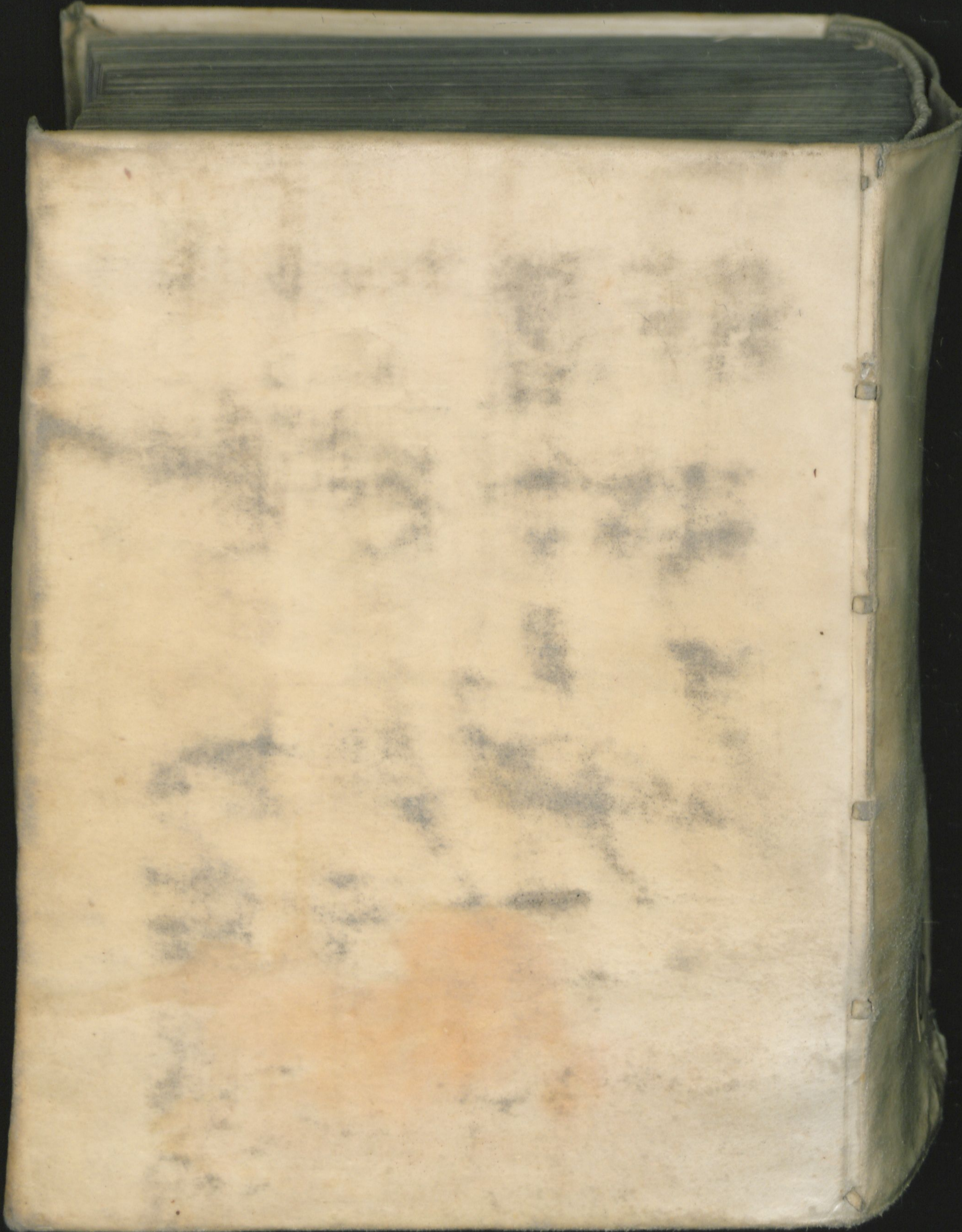
00 A 6343

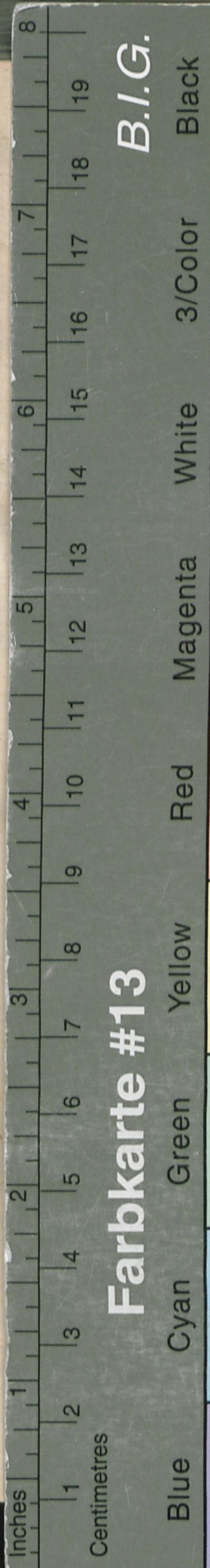
ULB Halle 3
002 928 566

1. Rubre ✓ VD 17

B.I.G.

Farbkarte #13

679.

JESU NOSTRO!
ATIO JURIDICA
De

AMBIIS

vulgò
d Wechselbriefen/
Quam
nter Divinâ Clementiâ,
onsentiente
ctorum Ordine in
ri Viadrinâ,
ræsidente
Consultissimo, Excellentissimo

ACOBO WOLFFIO

tore atq; Evergetâ suo religioso
tu perpetim devenerando.
Eruditorum Examine ven-
dam proponit

SCHIUS Stolpa-Pomer,

& R.

rii, horis locoq; consvetis,
salutis recuperata
6 5 2.

NICOLAUS KOCH,
cad. Typogr.

print / Oster

~~11~~

37.

